

Egger, ἰσόβιον γραμματέα τῆς Ακαδημίας, τὸν Μουρασῦρ, Βοκλὼ καὶ ἄλλους.

I. Γ. ΧΡΥΣΟΒΡΓΗΣ.

ΣΜΥΡΝΗΣ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

ΤΗ· ΚΥΡΙΑ· Ε. * * *.

Ἀναχωρῶν ἐξ Ἀθηνῶν, ὑπεσχέθην ὑμῖν νὰ Σᾶς διαβιβάσω ὁπόθεν ἂν τὸ βέϋμα τῆς ἀστάτου τύχης ἤθελε μὲ ῥίψει, τὰς ἐντυπώσεις καὶ τὰς σκέψεις μου ἐπὶ τοῦ μέρους ἐκείνου, νὰ σᾶς ἐκθέτω ὅ,τι περιέργον ἤθελον ἶδει ἐν αὐτῷ, νὰ σᾶς ἀνακοινῶ ἐνὶ λόγῳ τὴν εὐθυμίαν μου, τὴν δυσθυμίαν μου, τὸν κόρον μου, ἢ τὴν νοσταλγίαν μου. Σεῖς πάλιν, ἐνθυμεῖσθε, ἀπεδέξασθε μετ' εὐχαριστήσεως τὴν ὑπόσχεσίν μου αὐτὴν καὶ μὲ διαβεβαιώσατε ἄφ' ἑτέρου ὅτι θὰ διεξέρχησθε μετὰ περιεργείας (φεῦ! διατὶ ὅχι μετὰ παλμῶν;) τὰς ἐκθέσεις μου, συμεριζομένη τὴν εὐθυμίαν μου, τὴν δυσθυμίαν μου, τὸν κόρον μου ἢ τὴν νοσταλγίαν μου. Τοῦτων οὕτω συμφωνηθέντων, ἐγὼ μὲν ἀνεχώρησα περιχαρὴς, ὅσον ἢ στερήσας μοι τὸ ἐπέτρεπε, διότι κατελίμπανον ὀπισθέν μου ὃν τι, κηδόμενον τῆς τύχης μου. Σεῖς ὅμως ἤδη, λαμβάνουσα τὴν παροῦσαν μου, συσπᾶτε τὰς ὀφρὺς καὶ χαίνετε, ὥστε δεχομένη πρᾶγμα ἀπρὸς δόκητον καὶ ἀνεξήγητον, διότι ἀμφιβάλλω πολὺ ὅτι οὐ μόνον τὴν ὑπόσχεσίν Σας ἐνθυμεῖσθε πλέον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν πρὸς ὃν ὑπεσχέθητε ὁλοσχερῶς ἐλησμονήσατε.

— Ἀμφιβάλλετε; . . .

— Καὶ πῶς ὅχι, κυρία μου; Εἰς τόπον, ἐν τῷ ὁποίῳ τρεῖς τοῦλάχιστον τῆς ἡμέρας μετατίθενται οἱ ὑπάλληλοι καὶ ἐννεάκις τῆς ἐβδομάδος ἀντικαθίστανται οἱ ὀπουργοὶ — ἐν τῷ ὁποίῳ, δις κατὰ λεπτὸν ὁ ἐφημεριδογράφος ἀλλάσσει πολιτικὴν πορείαν, καὶ ὁ μέχρι μεσημβρίας ὕβριζόμενος ὡς προδότης τῆς πατρίδος καὶ ἐξωνημένος καὶ ἄξιος λιθασμοῦ, πρὸς τὸ ἐσπέρας ἐγκωμιάζεται ὡς πατριώτης πλήρης αὐταπαρνήσεως καὶ χρηστότητος ὡς ὑπέρμαχος τῶν ἐθνικῶν ἐλευθεριῶν, ὡς ἄξιος χιλιοταλάντου στεφάνου — ἐν τῷ ὁποίῳ, ὁ τέως ἄστεγος καὶ ἀγροῖκος, αἴφνης μεταμορφοῦται εἰς ἔμπλεων εὐγενείας καὶ συνέσεως διπλωμάτην, δὲν ἐπιτρέπεται ἄρα καὶ εἰς ἐμὲ μετὰ τοσούτου χρόνου ἀπουσίαν νὰ ἀμφιβάλλω μὴ ἐπέλθῃ καὶ εἰς ὑμᾶς, κατὰ τὸ κοινὸν πάθημα,

μεταβολὴ τις, εἰς τρόπον ὥστε, ἀναγινώσκουσα τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς μου, ἀκουσίως πῶς νὰ ἐνθυμηθῇτε τὸ ναυαγῆσαν πρὸ ὀλίγου εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἀτμόπλοιοι καὶ νὰ στενάξῃτε (ὅχι βεβαίως ἐκ κακῆς προθέσεως) διότι παραπλήσιον γεγονός δὲν συνέβη καὶ εἰς τὸ Αἶγαϊον;

— Πολὺ κακὴν ἰδέαν ἔχετε δι' ἐμὲ, ἐνῷ οὐδεμίαν γυνὴ εἶνε τοσοῦτον ἀγαθὴ, ὡς ἐγώ.

— Μὲ θέλγει ἄκρως ἡ διαβεβαίωσίς σας αὕτη περισσότερον ὅμως ἤθελε μὲ θέλγει, ἂν πικρά τις τοῦ παρελθόντος πείρα δὲν διετέλει εἰς ἀντίφασιν πρὸς αὐτὴν. Ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε, ἀφοῦ φαίνεσθε διατεθειμένη νὰ ἐμμείνητε εἰς τὴν ὑπόσχεσίν σας, ἐγὼ, ἐννοεῖτε καλῶς, δὲν θέλω φανῇ κατώτερος ὑμῶν ἐπομένως θὰ σᾶς ἐκθέσω τὰ κατ' ἐμὲ ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ καὶ εἰλικρινείᾳ, καθόσον αἱ ἡμέραι ἃς διανύομεν, ἡμέραι συντριβῆς καὶ μετανοίας, δὲν ἐπιτρέπουσι ψευδὸς καὶ ὑπόκρισιν. Εὐχομαι δὲ νὰ εὕρω καὶ ἐν ὑμῖν τὴν εἰρήνην ἐκείνην, ἥτις μοι εἶνε τοσοῦτον ἐπιθυμητὴ, καὶ τὴν ἀγαθότητα ὅπως εὐσυμπαθῆτως διεξέλθῃτε τὰς ὁδοπορικὰς μου ταύτας ἀναμνήσεις.

Ἰσως κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀναμνήσεως τοιαύτας γραφόντων, περιμένετε νὰ σᾶς διηγηθῶ τὰς τοῦ πλοῦς μου περιπετείας, ὅποσοι καὶ ὅποιοι ἦσαν οἱ συμπλωτῆρές μου, τίς ἢ φυσιογνωμία των, ποῦ κατηυθύνετο ἕκαστος, ἂν μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχον νεάνιδες, ὥστε τὸν πλοῦν μου αὐτὸν νὰ συμπεράνω δι' ἐρωτικῶν τινος ἐπεισοδίου ἢ εὐτραπέλου τινος διηγήματος. Μὴ περιμένετε ὅμως τοιοῦτό τι, διότι τὰς τοιαύτας θεωρίας δὲν μοι ἐπέτρεπεν ἡ ψυχικὴ μου κατὰστασις· ἄλλως τε οὔτε λογιστὴς εἶμαι διὰ νὰ ἀριθμῶ πόσοι καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ συμπλέοντες, οὔτε κατάσκοπος διὰ νὰ ἐρευνήσω ποῦ μετέβαινον, οὔτε ἀνακριτὴς διὰ νὰ ἐξετάσω ἂν ἦσαν ἄνδρες ἢ γυναῖκες, οὔτε τέλος μυθιστοριογράφος διὰ νὰ ἀσχοληθῶ περὶ πράγματα σκανδαλώδη. Ἐγώ, ἐνόςῳ ἐφαίνετο ὁ Πειραιεὺς καὶ αἱ ἀκταὶ τῆς Ἀττικῆς ἔμμενον ἐπὶ τοῦ καταστρώματος σύννου, κατοπτεύων σημειόν τι τοῦ Ἀθηναίου ὀρίζοντος, ἴσως τὸ Ζενιθ ὑμῶν . . . ὅτε δὲ ἀπώλεσα ἐκ τῆς θέας τὴν ξηρὰν ἐκείνην παραλίαν, κατῆλθον εἰς τὸν θάλαμον, ἐδείπνησα, καὶ εἰσδύσας εἰς τὸν κοιτωνίσκον μου παρεδόθην εἰς σκέψεις διαφόρους, μέχρις οὗ ὁ ὕπνος, ὑποδοθηόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ λικνιζομένου ἀτμοπλοίου, ἐλθὼν ἔκλεισε τὰ βλεφάρὰ μου. Πόσον ἐκοιμήθην, ἀγνοῶ, ὅτε ὅμως ἐξύπνησα εὐρέθην πρὸ τῆς Σμύρνης. Ἰσως μὲ

ὑπολάβετε λίαν ὑπνηλόν, καὶ ὅμως ἐγὼ δὲν ἠσθάνθην, ἐγερθεῖς, τὴν καρδιαρίαν ἐκείνην, ἥτις παρακολουθεῖ τὸν πολὺν ὕπνον, πιθανῶς διότι ἡ φαντασία μου μοι ἐπλάττε θελκτικὰ ἀντικείμενα, ὄνειρα φαιδρά. Ὀνειρευόμην . . . ἀλλ' ὅχι δὲν ὑπεσχέθην νὰ σᾶς διηγηθῶ καὶ τὰ ὄνειρά μου.

Ἡ Σμύρνη, ἡ πατρίς τοῦ Ὁμήρου, ἡ βασιλίσσα τῆς Ἰωνίης ἡ πρωτίστη ἀσιατικὴ πόλις τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους, ὁ μέγιστος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἀνατολῆς, κεῖται εἰς τὸ βάθος κόλπου τινος ἀρκούντως εὐρέως καὶ ἐκτείνεται εἰς τοὺς πρόποδας ὅρους τινος, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποῦ τοῦ τεύχε ἀρχαίου φρουρίου, ἐμφαίνουσιν ὅτι αὐτόσε ἦτον ἡ ἀκρόπολις τῆς χριστιανικῆς ἔτι Σμύρνης. Ἡ ἀρχαία πόλις ἐξετείνετο ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν ἐκείνην· ἀλλὰ βαθμηδὸν διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, αἱ οἰκίαι κατεκάλυψαν μέγιστον μέρος τῆς παρακειμένης κοιλάδος, ὥστε τὴν κυρίως πόλιν κατοικοῦσι σήμερον οἱ ὀθωμανοὶ, κατέχοντες οὕτω τὰς ἐπικαιροτέρας θέσεις, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὅμως κατὰ μικρὸν ἐκδιώκονται ὑπὸ τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, μεταναστεύοντες εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς Ἀσίας. Ἡ Σμύρνη, περιλαμβάνει σήμερον ἑκατὸν πενήκοντα ἢ ἑκατὸν ἐξήκοντα χιλιάδας κατοίκων, ἐξ ὧν τὸ ἓν τρίτον εἰσὶν Ἕλληνας, οἱ δ' ἐναπολειπόμενοι εἰσι Τοῦρκοι, Ἀρμένιοι, Ἰουδαῖοι καὶ Γραικοφράγχοι ἢ κυρίως Εὐρωπαῖοι, καίτοι οἱ πρῶτοι γελοιωδῶς ἀξιοῦσι νὰ κατὰριθμῶνται μετὰ τῶν κυρίως Εὐρωπαίων καὶ ἰδίᾳ τῶν Γάλλων. Ἐκ μέρους τῆς θαλάσσης ἡ πόλις συμπεπικνωμένη οὖσα, οὐδὲν περὶ τῆς ἀξίας λόγου, ἐκτὸς τῶν μιναιέδων, τῶν πολλῶν κωδωνοστασιῶν καὶ τῶν ἀμετρήτων προξενικῶν ἱστών, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναπετάσσονται αἱ σημαῖαι ὅλων σχεδὸν τῶν ἐθνῶν τοῦ κόσμου, διότι ἄγνοῶ ἂν εἰς καμμίαν ἄλλην πόλιν τῆς γῆς αἱ διάφοροι Κυβερνήσεις ἐφιλοτιμήθησαν νὰ ἔχωσι τοσοῦτους ἀντιπροσώπους, ὅσον εἰς Σμύρνην. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι Προξενεῖα Κρατῶν, τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι οὔτε ἐπάτησάν ποτε, οὐδὲ μέχρι συντελείας κόσμου θὰ πατήσωσιν εἰς Σμύρνην· ἔμποροι ὅμως ἀλλοδαποὶ, θέλοντες νὰ περιβληθῶσιν ἀξίωμα τι, δι' οὗ εὐκολώτερον νὰ διενεργῶσι τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις των, ἐπιτυγχάνουσι νὰ διορισθῶσι πρόξενοι μικροσκοπικοῦ τινος καὶ ἀκατανομάστου κράτους, καὶ ἐκ τούτου προκύπτει ἡ πληθὺς τῶν προξενικῶν ἐκείνων ἱστών. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ βλέπων τοσαύτας σημαίας, ἐξήτησα νὰ ἴδω τὴν κυανόλευκον καὶ μετὰ παλ-

μῶν παρετήρησα αὐτὴν κυματίζουσαν ὑπερφάνως πλησίον τῆς Ῥωσσικῆς.

Μόλις προσωρμίσθημεν εἰς τὸν λιμένα, ἑκατοστάδες λέμβων μᾶς περιεκύκλωσαν καὶ πλήθος ῥωμαλέων λεμβούχων εἰσώρμησαν εἰς τὸ ἀτμόπλοιον καὶ ἐξήτουν νὰ μεταφέρωσι τὰ τῶν ἐπιβατῶν πράγματα εἰς τὴν ξηράν. Ἐκ φήμης εἶχον σχηματίσει κακίστην ἰδέαν περὶ τῶν τῆς Σμύρνης λεμβούχων, διό, πρὶν ἢ εἰσπηδήσωσιν ἐπὶ ἐκεῖνοι εἰς τὸ ἀτμόπλοιον, διευθέτησα τὰ ἐπιπλά μου καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς ὀχυρωματικῆς· ὅτε δὲ εἰσπηδήσαν, ἔσπευσα νὰ περιχαρᾶσθαι ἐν αὐτοῖς καὶ ὡς ἀτρόμητος στρατιώτης νὰ ἀντικρούσω ἐμμανῶς τοὺς προσπαθοῦντας νὰ ἄρῃσι καὶ μεταφέρωσιν αὐτὰ εἰς τὰς λέμβους των. Χρεωστῶ δὲ νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἦτε ἐπίθεσις καὶ ἡ ἄμυνα ὑπῆρξεν ἐξίσου πεισματώδεις, καὶ θῆμα τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου ἐγένετο τὸ πολυδάκρυτον ἀλεξήλιόν μου, πασὼν εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν μου διὰ νὰ μὴ φανῇ πλέον. Τὸ δυστυχές! εἶδε τὸ φῶς εἰς Μασσαλίαν, μετεπέμφθη εἰς Ἀθήνας καὶ ἔζη ἐν πάσῃ ἀνέσει καὶ περιποιήσῃ εἰς τὸν οἶκόν μου· ἀλλὰ τώρα ὁποῖαι ἄρα τυλώδεις χεῖρες τὸ βεβηλοῦσιν; . . .

Ὅτε ὁ σάλος ἐκεῖνος τῆς ἀρπαγῆς καὶ τῆς λεηλασίας ἐκόπασε καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἐπιβατῶν ἐξῆλθον (Κύριος οἶδε πόσων περιττῶν πραγμάτων ἀπαλλαγέντες) ἀπεφάσισα νὰ κάμω καὶ ἐγὼ τὴν πανηγυρικὴν μου ἀπόβασιν, καὶ συμφωνήσας μὲ τινα γέροντα λεμβούχων, εἰσήγαγον, πάντοτε ὅμως μετὰ προσοχῆς, τὰ ἐπιπλά μου εἰς τὴν λέμβον του καὶ ἐξῆλθον εἰς τινα ἀποβάθραν ὅπως κατευθυνθῶ εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον Picini· ἀλλὰ πεπρωμένον μοι ἦτο νὰ ὑποστῶ καὶ αὐτόσε νέαν μάχην, πολὺ τῆς πρώτης πεισματωδεστέραν καὶ κινδυνωδεστέραν διότι πολλοὺς εἶχον καὶ ποικίλους τοὺς ἐχθρούς. Ἐν πρώτοις παρέστη ὁ λεμβούχος ἀπαιτῶν διπλάσια τῶν συμφωνηθέντων τὰ διαπορθημευτήρια· κατὰ δεύτερον λόγον, δύο τελωνιακοὶ φύλακες, ἀπαιτοῦντες νὰ ἐρευνήσωσι τὰ πράγματά μου, μὴ τυχὸν ὑποκρύπτηται τι λαθρεμπορίον ἐν αὐτοῖς, καὶ κατὰ τρίτον πληθος ἀχθοφόρων παντὸς ἔθνους, οἵτινες μῆτε εἰς τοῦ λεμβούχου, μῆτε εἰς τῶν φυλάκων, μῆτε εἰς τὰς ἐμὰς κρυφὰς δίδοντες προσοχὴν, ἐξώρμησαν πανστρατιᾷ καὶ ὁ μὲν ἤρπασε τὴν στρωμνὴν μου ὁ δὲ τὸν ὁδοπορικόν μου σάκκον, ὁ δὲ τὸ κιβώτιόν μου, ὁ δὲ τὴν κενὴν πιλοθήκην μου καὶ οὕτως ὡς δαιμονίωντες διηυθύνθησαν ὁ πρῶτος πρὸς

ἀντολὰς, ὁ δεῦτερος πρὸς δυσμὰς, ὁ τρίτος πρὸς ἄρκτον καὶ ὁ τέταρτος πρὸς μεσημβρίαν. Ἐνταῦθα, ὁμολογῶ τὴν ἀδυναμίαν μου, κατελήφθην ὑπὸ ἀπογνώσεως καὶ, διὰ τὴν εἶπω ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ὅπως ἐν ἀρχῇ ὑπεσχέθην, καὶ ἡ εἰκὼν σου αὐτὴ ἐξηλείφθη ἀπὸ τῆς διανοίας μου· ἐδέησε δὲ νὰ ἱκανοποιήσω τὰς ἀδίκους ἀπαιτήσεις τοῦ λεμβούχου, νὰ ἐξιλεώσω δι' ἐνὸς μπαξιότου τοῦ δύο τελωνιακοῦς φύλακας καὶ νὰ τραπῶ πρὸς καταδιώξιν τῶν ἀρπάγων. Μὴ δυνάμενος ὅμως νὰ φθάσω καὶ τοὺς τέσσαρας ὁμοῦ ἀχθοφόρους, ἤρξάμην βραγχνωδῶς κραυγάζων « Πιτζίιν λοκάντα γκιτετζέιμ. » Εὐτυχῶς αἱ φωναὶ μου ἤκούσθησαν καὶ οἱ ἀχθοφόροι καταλιπόντες τὰς πρώτας αὐτῶν διευθύνσεις, ἔλαβον τὴν πρὸς τὸ ὑποδειχθέν ξενοδοχεῖον μόνην, τρέχοντες ὡς δορκάδες διὰ νὰ μὴ τοὺς φθάσω καὶ ἀποπέμψω τοὺς δύο ἐξ αὐτῶν ὡς περιττούς. Ἐφθασα δὲ καὶ ἐγὼ ἀσθμαίνων ἐξ ὀπισθεν καὶ δοξολογῶν τὸν Θεόν, διότι ἀπηλλάχην καὶ τῆς νέας ταύτης δοκιμασίας χωρὶς νὰ ἀπολέσω τί.

Τοιαῦται ὑπερανθρώπιναι προσπάθειαι, τοσοῦτοι τρόμοι καὶ ἀγωνίαι παρέλυσαν οὐσιωδῶς τὰς δυνάμεις μου καὶ προσέβαλον καιρίως τὴν υγίαν μου· ἐπειδὴ δὲ τὸ μόνον τρωτὺν τοῦ σώματός μου εἶνε ὁ στόμαχος, ἅμα ἀπηλλάχην τῶν ἀποτροπαίων ἀχθοφόρων, διέταξα νὰ ἐτοιμάσωσι τὸ πρόγευμά μου καὶ ἀρξάμενος αὐτὸ, ἐξήντησα πᾶσαν τὴν ὀργὴν μου κατὰ σπητιῶν καὶ ὀστέων καὶ πινῶν καὶ μυδιῶν καὶ κτενίων καὶ σωλήνων καὶ ἄλλων παντοειδῶν ὀστροκαοδερμάτων, ἐπὶ τοῖς ὁποίοις θικαίως ἐγκαυχᾶται ἡ Σμύρνη. Ὅτε δὲ ἐκόρεσα τὴν πείνάν μου καὶ ἡ εἰρήνη ἐπανήλθε πάλιν εἰς τὸ πνεῦμά μου, ἀπεφάσισα νὰ ἐξέλθω ὅπως ἐπισκεφθῶ οἰκογενεῖς τινάς, πρὸς ἃς ἔφερον ἐπιστολὰς ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ τότε ἔλαβον καιρὸν νὰ παρατηρήσω καλῶς τὴν Σμύρνην καὶ σπουδάζω τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Ὅστις δὲν εἶδε ποτὲ Τουρκικὴν πόλιν καὶ δὲν περιεπλανήθη εἰς τὰς στενάς καὶ πληρεῖς βορβόρου ῥύμας αὐτῆς, ἀδύνατον εἶνε νὰ φαντασθῇ ὅτι ἡμεῖς θέλομεν νὰ εἴπωμεν. Στενωποὶ μὲν τριῶν ἢ τεσσάρων μέτρων πλάτους ἔχουσιν, τὸ ἥμισυ τοῦ ὁποίου κατέχει ἀενάως ὁ βόρβορος, ἄνευ εὐθυγραμμίας καὶ εἰς πᾶν δέκατον βῆμα ἀποτελοῦσαι νέαν κλίσιν. Οἰκίαι ἐκατέρωθεν συμπυκνόμεναι ἄνευ σχεδίου αἱ μὲν ἐπὶ τῶν δέ. Ἀποθήκαι παντοειδῶν ἐμπορευμάτων καὶ ἀντικειμένων. Ὅχλος πολυάριθμος συνωθούμενος καὶ

κύνες ψωραλέοι φωνάζοντες, ἰδοὺ ὅτι ἀπαντᾷ τις ἐν ταῖς Τουρκικαῖς πόλεσιν· ἀλλ' ἡ Σμύρνη ἔχει τὸ ἐξαιρετικὸν προνόμιον, ὅτι οὕσα ὁ πρῶτιστος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας λιμὴν, προσελκύει πάσης φυλῆς καὶ παντὸς ἔθνους ἀνθρώπους, ὥστε τῇ ἀληθείᾳ ὁ ξένος μένει ἐκπληκτος ἐν τῷ μέσῳ τῆς τοιαύτης Βαβυλωνίας. Πολλάκις συμβαίνει βαδίζων ἐν Σμύρνῃ νὰ ἔχη παραπορευόμενον δεξιόθεν μὲν ἀποτρόπαιόν τινα *ζεῖμπέκην*, τοῦ ὁποίου ἡ στενωπάτη ἀναξυρίς, ἡ πλατεῖα ζώνη καὶ τὸ τερατῶδες κιουλάφιον, ἀποτελοῦσιν εἰκόνα φρικώδη· ἀριστερόθεν ὑψηλὸν τινα *γιουρούκην*, οὗ τὸ κυλινδροειδὲς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, ὁ μακρὸς μανδύας, τὰ ἐρυθρὰ σανδάλια καὶ ἡ πανοπλία αὐτοῦ, σοῦ παγώνουσι τὸ αἷμα· ἔμπροσθεν ξανθότριχά τινα *Ἀτζέμην*, οὗ ἡ κωνοειδὴς τιάρρα ὑψοῦται μέχρι τρίτου οὐρανοῦ· ὀπισθεν κεκυφῶτα τινα *ραβῆνον* μὲ τὰ κίτρινά του συρτοπάπουτζα, τὸ ἐρυθροῦν βρακίον καὶ τὴν φαίχρουν *μπονέ-ταρ* του· παρέκει Ἀρμένιόν τινα μόλις κινούμενον ἐκ τῆς ὑπερσαρκίας· μετ' αὐτὸν δερβίσην τινα ρυπαρὸν σείοντα τὸ σιδηροῦν αὐτοῦ κηρύκειον καὶ κραυγάζοντα τὸ μυστηριῶδες *Λα-μ-α-χοῦ*. Ἐγγὺς αὐτοῦ *Φασουλιώτην* τινα ἰχθυοπώλην, προσκαλοῦντα δι' ἀγρίας φωνῆς θαμῶνας, μετ' αὐτὸν τέλος Φραγκισκάνον τινα ἢ Καπουτζίνον ἐξ ἐκείνων (τὴν κατάραν των νὰ ἔχω) τῶν ὁποίων ὁ τράχηλος οὐχὶ μόνον τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου δύναται νὰ ἄρῃ, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ξύλα ὁμοῦ τῆς οἰκουμένης. Τῆς δὲ λαμπρᾶς ταύτης συνοδείας συμβαίνει ἐνίοτε νὰ προηγῇται μὲν ἀχθοφόρος τις ὀθωμανὸς φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων του γαιάνθρακας καὶ διὰ τῆς κόνεως των ραίνων τοὺς ὀπισθεν βαδίζοντας, νὰ ἔπεται δὲ τετράς Ἰουδαίων φερόντων διὰ μακρῶν ξύλων μέγιστα φορτία καὶ ἐκκωφανόντων τοὺς παραπορευομένους διὰ τῶν ἀλληλοδιαδόχων φωνῶν *βάρδα*. Ἄλλοτε πάλιν ἐνῶ βαδίζεις, αἰφνης εὐρίσκεισαι ὡς ἐν κοιλάδι μεταξὺ δύο ὀρέων, μεταξὺ δηλονότι δύο σειρῶν καμῆλων, φερουσῶν πεντάπηχα σακκία πλήρη βάμβικος καὶ ἀκολουθουσῶν ἡ μία τὴν ἄλλην μὲ τὸ μονότονον καὶ βραδὺ αὐτῶν βάδισμα.

Ὅπως φθάσω καὶ γὰρ εἰς τινὰ τῶν ὁδῶν καὶ λάβω οὕτως ἀκουσίως μου μέρος κωφὸν εἰς τοιαύτην τινὰ συνοδείαν, ἐδέησεν, ἐξελθὼν τοῦ ξενοδοχείου μου, νὰ διέλθω πολλοὺς *φερχανέδες*, λαβυρινθοειδῶς διασταυρουμένους καὶ δυναμένους νὰ ἀποπλανήσωσι πάντα παρεπίδημον· *φερχα-*

νέδες δὲ ὀνομάζονται εἰς Σμύρνην τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει χάνια, ἐπιμήκη δηλονότι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἰκοδομήματα, δύο ἢ καὶ τέσσαρας σταυροειδῶς τὰς ἐξόδους ἔχοντα, μέγαν ἀριθμὸν ἐμπορικῶν καταστημάτων καὶ ἀποθηκῶν περικλείοντα καὶ φρουρούμενα τὴν νύκτα ὑπὸ ἀχθοφόρων ἐντὸς διαιτωμένων. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ *φερχατέδες* οὗτοί εἰσι λίαν ἐπιμερδεῖς, διότι πολλοὶ αὐτῶν ἀποφέρουσιν ἐκ τῶν ἐνοικίων των ἐτησίαν πρόσδοτον τετρακισχιλίων καὶ πεντακισχιλίων ὀθωμανικῶν λιρῶν καὶ τούτου ἕνεκα πρῶτον μέλημα τῶν εὐκαταστάτων ὄλων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἰδίᾳ τῶν Ἀρμενίων, εἶνε νὰ κτίσῃσι τοιαῦτα οἰκοδομήματα. Οὐ μόνον δὲ οἱ εὐποροὶ, ἀλλὰ καὶ τὰ θρησκευτικὰ Καθιδρύματα κέκτληται ἐν Σμύρνῃ *φερχατέδες* ὡς ἡ Λαύρα τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου ἐν τῷ Ἄθωνι, καὶ ὁ Ἅγιος Τάφος, ὅστις μάλιστα διατηρεῖ αὐτὸς καὶ ἔξαρχον τὸν ἀρχιμανδρίτην Κ. Ἰερόθεον τὸν Σάμιον, ἄνδρα πλήρη ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας, οὗ ἐδυνήθη ἐκ τοῦ σύγγενος νὰ ἐκτιμῇσιν τὸν εὐπροσήγορον καὶ εὐγενῆ χαρακτῆρα καὶ τὴν ἀγαθότητα τῆς ψυχῆς. Εἶνε ὁ ἀνὴρ οὗτος εἰς ἐκ τῶν σπανίων κληρικῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, τιμῶν καὶ τὸν ἀποστείλαντα αὐτὸν Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων καὶ τὸ κοινὸν τοῦ Παναγίου Τάφου, ὅπερ ἐκπροσωπεῖ. Τῶν δὲ ἐκκλησιαστικῶν τούτων κτημάτων πολιτικὸς ἀντιπρόσωπος εἶνε ὁ ἐπὶ φιλογενεῖᾳ διακρινόμενος Κ. Χ. Νικολῆς Γιαννάκογλους, ἐθνάρχης τῶν Γραικῶν.

Ἀφοῦ τέλος πάντων διήλθον τοὺς λαβυρίνθους τούτους, οὐχὶ δυστυχῶς ὀδηγούμενος ὑπὸ μίτου νέας τινας Ἀριάδνης, ἀλλ' ἐρωτῶν καθ' ἕκαστον βῆμα τοὺς παραπορευομένους, κατέληξα εἰς τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν πρὸς τὸν *Φραγκομαχαλᾶρ*, τὴν ὁποίαν ἐπερίμενον ἐκ τοῦ ὀνόματος νὰ εὕρω καὶ πῶς καλλιτέραν τῆς τῶν *Μαλιζίκων*, ἐν οἷς κεῖται τὸ ξενοδοχεῖον μου· ἀλλὰ ὑπῆρξα λίαν ἡπατημένος καὶ ἐνθυμήθη τότε οὐχὶ πλέον τὴν ὁδὸν τοῦ Σταδίου ἢ τοῦ Ἑρμοῦ, οὐχὶ τὴν τῶν Φιλελλήνων ἢ τῆς Ἀθηνᾶς, ἀλλὰ τὴν Πλάκαν καὶ ἐμακάρισα τοὺς τὴν στιγμήν ταύτην ἐκεῖθεν διαβαίνοντας. Ὁ Φραγκομαχαλᾶς κατ' οὐδὲν σχεδὸν διαφέρει τῶν λοιπῶν συνοικιῶν τῆς Σμύρνης· περὶ τὴν ληξίν του ὅμως ἡ ὁδὸς λαμβάνει ἀρκοῦσαν εὐρύτητα, οὐχὶ καὶ ἀπκλασσομένη τοῦ συνήθους βορβοροῦ.

Μεταξὺ τῶν ὀλιγίστων ἀρετῶν μου, καὶ ὑμεῖς θέλετε συνομολογήσει ὅτι ἡ περὶ τὸ ἰχνηλατεῖν

ἐπιτηδεύότης μου δὲν εἶνε ἡ τελευταία· διὰ τῆς ἰχνηλασίας μου λοιπὸν ἐπέτυχον νὰ εὕρω τὰς οἰκίας ἐκείνων, πρὸς οὓς ἔφερον ἐπιστολάς, καὶ ἐπειδὴ ὀφείλω νὰ σᾶς εἶπω περὶ τῶν Σμυρναίων ἐν γένει, θέλω πρότερον σᾶς εἶπει περὶ τῶν οἰκίων αὐτῶν.

Εἰσερχόμενός τις εἰς τὸν οἶκον παντὸς Σμυρναίου θέλει ἀπαντήσῃ ἀμέσως ἐν τῷ προσγίῳ ὀροφώματι τὴν αἵθουσαν τῆς ὑποδοχῆς, διότι ἐνταῦθα δὲν συμβαίνει ὅ,τι ἐν Ἀθήναις, νὰ ἀναγκάζεται δηλονότι ὁ ξένος νὰ ἀνέρχηται εἰκοσάδα ἢ τριακοντάδα βαθμίδων ἵνα εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἵθουσαν ὅπως μικρὸν ἀναπαυθῇ. Βεβαίως ὁ κόπος τῆς ἀνόδου εἶνε ἀσήμαντος εἰς τὸν νέον ἢ εἰς τὸν μὴ κεκμηκότα· ἀλλ' ὅταν ὁ ἀνερχόμενος ᾔνῃ ὁ κύριος Κ*** ἢ ὁ κύριος Τ*** τότε, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἐκάστη κλίμακος βαθμὶς εἶνε καὶ μία βάσανος, ἐκτὸς, ἐννοεῖται, ἂν φέρῃ νωστὶ διορισθέντα ὑπουργὸν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον. Αἱ αἵθουσαι τῶν ὑποδοχῶν ἐν Σμύρνῃ εἰσι μετὰ μεγίστης φιλοκκλίας κεκοσμημέναι, καὶ ἐν αὐταῖς συνήθως καθήμεναι αἱ οἰκοδέσποιναι ἢ αἱ οἰκοδεσποινίδες ἐργάζονται... τὰ οἰκιακὰ δηλαδὴ ἔργα. Τὸ δὲ ἐσπέρας αὐτὸς πάλιν, ἢ εἰς τὰς θύρας, τὸ σύνθηες, ἰσχύουσιν κατὰ δεκάδας, προκαλοῦσιν οὐ μόνον τὰ βλέμματα, ἀλλὰ καὶ λόγους, ἐνίοτε οὐχὶ τόσῳ ἐναρμονίους, τῶν διαβαινόντων. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἂν ᾔνε καλὸν ἢ κακὸν θέλει ἀποδείξει γεγονός τι, οὗ ὑπῆρξα αὐτόπτης.

Περὶ οἰκῶν καὶ τῶν τοιούτων οὐδὲν ἔχω τὸ ἐνδιαφέρον· ἐπιθυμῶ ὅμως πρὸ παντὸς νὰ πεισθῶ (ἢ δ' ἐπιθυμία μου αὕτη μὴ πιστεύητε, παρακαλῶ, ὅτι προήρχετο ἐκ προθέσεων πλαγίων, ἀλλ' ἐξ ἐθνομολογικῆς καὶ φυσιολογικῆς ἐξακριβώσεως) ἂν ἡ φημιζομένη καλλονὴ καὶ εὐφυΐα τῶν γυναικῶν τῆς Σμύρνης ᾔτο πραγματικὴ ἢ μὴ ᾔτον ἔωλος. Διὰ τοῦτο ἅμα ὑπὸ τῆς ὑπηρετρίας εἰσῆχθην εἰς τὴν αἵθουσαν τοῦ πρώτου οἴκου ἐξ ἐκείνων πρὸς οὓς συνιστώμην, ἔβηξα ὡς ἱεροκῆρυξ ἀμοιβῶν λόγων, ἐκομβώθη ὡς νεοσύλλεκτος στρατιώτης, καὶ ἀναλαβὼν ὅλην τὴν σοβαρότητα νεοδιορισθέντος κλητῆρος, ἐκάθησα ἐπὶ τινας σκίμπος, ἀναμένων τὴν οἰκοδέσποιναν ἢ τὴν οἰκοδεσπινίδα καὶ σφυρηλατῶν εἰς τὸν νοῦν μου λόγους εὐγλώττους, καὶ καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς πολυχρότου γραμματικῆς τοῦ Κ. Βερναρδάκη τετορνευμένους, τῷ φόβῳ μὴ ἐμπνεύσω κακὴν ιδέαν περὶ τῶν ἀνθρώπων τῆς *Ἑλλάδος*. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἠκούσθη τριγμὸς ἐπὶ τοῦ, καί, ἀνοι-

χθείσης τῆς θύρας, εἰσῆλθε νεᾶνις δεκαεπτὰ ἡ δεκαοκτὼ ἐτῶν, ξανθὴ, γλαυκῶπις, πλήρης χαρίτων καὶ χειρετήτασά με διὰ μειδιάματος, μοι ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειάν της ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ εἰς Σμύρνην ἀφίξει μου. Ἠγέρθην κἀγὼ ἀμέσως καὶ ὡς ἄλλος Ἀγροικογαϊάνης τῆς κωμωδίας ἐφιλοδώρησα τοῦλάχιστον μὲ ἑκατοστὺν λακτισμάτων τὸν τάπητα, καὶ καθήσας ἐξήντηλθα ὅλην τὴν τοῦ περικλεοῦς δικηγόρου Π. *** στωμυλίαν, διαδελῶν τὴν ἄρρητον εὐτυχίαν μου, διότι ἤξιωθην νὰ ἶδω τὴν Σμύρνην. Οὐ πολλῶ δ' ὕστερον εἰσῆλθε καὶ ἡ μήτηρ της, γυνὴ τεσσαρχοντοῦτις περίπου, ἀλλ' ἀκμαίαν ἔτι ἔχουσα τὴν καλλονήν, καὶ μετὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν λακτισμάτων καὶ τῶν τυπικῶν φιλοφροσυνῶν, ἠρξάμεθα συνομιλοῦντες περὶ διαφορῶν πραγμάτων.

— Ἦλθατε, μουσιου, ἄλλην φορὰν ἐδῶ; μ' ἠρώτησεν ἡ μήτηρ.

— Πρῶτον ἤδη εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἀφικόμεν, ἀπεκρίθην ἐγὼ ὡς ὁ λογιώτατος τῆς Βαβυλωνίας.

— Καὶ πῶς; σσᾶς; φαίνεται; ἠρώτησεν ἡ θυγάτηρ. Βέβαια αἱ Ἀθῆναι εἶνε καλλιότεραι.

— Οὐκ ἔχω τι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν σοι, δέσποινα. . .

— Ὅσκι, δὲν ὀνομάζεται Δέσποινα, ἀλλ' Εἰρήνην διέκοψεν ἡ μήτηρ.

Ἡ παρέμβασις αὕτη τῆς μητρὸς μὲ ἐλύπησε καίριως, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ὀρκίζομαι νὰ ἀνεγείρω ἀνδριάντα εἰς τὸν μακαρίτην Κωνσταντῶν, ὅστις ἤθελε νὰ ὀμιλῶμεν χυδαῖστί· θὰ ἀνήγειρον δὲ τοιοῦτον καὶ εἰς τὸν Σολωμὸν, ὅστις ἀπῆτει· καὶ νὰ τὴν γράφωμεν, ἂν δὲν ἐφοβούμην τὸν κατηραμένον αὐτὸν Λιθαδῶν, ὅστις μὲ τὴν Κλειῶ του δὲν παίζει. . .

— Εἶμαι πολὺ εὐτυχὴς ὅτι ἡ κυρία θυγάτηρ σας φέρει ὄνομα τοιοῦτον, ἀπεκρίθην ἐγὼ, παραιτήσας πλέον τὰ Ἑλληνικά μου· πιστεύω δὲ νὰ ἴῃνε φερώνυμος.

— Τί εἶπατε, ἠρώτησε περιέργως ἡ μήτηρ.

— Ὅτι ὡς Εἰρήνη τὸ ὄνομα θὰ ἐμπνέται πάντοτε ὑπὸ φιλειρηνικῶν αἰσθημάτων καὶ θὰ ἀγαπᾷ νὰ ζῇ ἐν εἰρήνῃ πρὸς πάντας, διότι ἐγνώρισα μίαν κυρίαν, ὁμοίαν καὶ κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν καὶ κατὰ τὸ ἀνάστημα μετὰ τῆς κ. θυγατρὸς σας, ἥτις ὅμως κατεῖχετο ὑπὸ φιλοπολέμων αἰσθημάτων· οὐδέποτε ἤθελε νὰ διάγῃ ἐν εἰρήνῃ καὶ νῦχαριστεῖτο εἰς τὴν ἀντιλογίαν καὶ εἰς τὴν ἔριδα.

Πρὸς ταῦτα ἡ μὲν θυγάτηρ ἔνευσε χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ὅσῃα Πελαγία, ἡ δὲ μήτηρ ὑπέλαβε.

— Θὰ ἦτον ἴσως τὸ debole αὐτῆς τῆς mademoiselle, νὰ ἀγαπᾷ τὴν ἀντιλογίαν.

— Πιστεύω ὅτι ἡ κυρία θυγάτηρ σας, εἶπον ἐγὼ μειδιῶν καὶ ἐπανερχόμενος εἰς τὸ προκείμενον, δὲν θὰ τῇ ὁμοιάζῃ κατὰ τοῦτο.

— Καὶ εἶνε δυνατόν, ὑπετονθόρισεν ἡ θυγάτηρ, ἄνθρωπος καὶ μάλιστα γυνὴ νὰ εὐχαριστῇται εἰς ἔριδας;

Τίποτε, κυρία μου, ἀπεκρίθην ἐγὼ, δὲν εἶνε ἀδύνατον καὶ ἀνέλπιστον εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, προκειμένου περὶ γυναικῶν.

— Εἰς; Σσσμύρνην ὁμῶς; δὲν σσσυμβαίνει αὐτὸ, ὑπέλαβεν ἡ θυγάτηρ καὶ ἔρριψε πρὸς ἐμὲ βλέμμα πονηρὸν, πρὸς ὃ ἐγὼ ἀπήντησα δι' ἑτέρου σημαίνοντος,

«Κύριος οἶδε καὶ σὺ τί διαβόλους ἔχεις μέσα σου, καὶ μᾶς κάμνεις τὴν ἀθῶαν.»

Μετὰ πολλὰς ἄλλας ἀδιεφόρους συνομιλίας, ἠγέρθην τέλος πάντων ὅπως ἀναχωρήσω μετὰ νέα δὲ πάλιν λακτίσματα ἐπὶ τοῦ τάπητος ἐξῆλθον τοῦ πρώτου οἴκου, ὅπως ἐπισκεφθῶ καὶ τοὺς λοιποὺς, ὅπερ καὶ ἔπραξα.

(Ἔπεται ἡ συνέχεια.)

ΠΕΡΙ ΘΗΡΑΣ.

Τὴν διήγησιν τῶν ἐν Θήρᾳ ἐν ἔτει 1650 συμβάντων σεισμῶν, τὴν ὁποίαν εἰς τὸ προηγούμενον φυλλάδιον τῆς Χρυσταλλίδος ἐδημοσιεύσαμεν εὗρεν ὁ ἱατρὸς Κ. Ι. Βούρος ἐν Νάξῳ καὶ ἐδημοσίευσεν τὸ πρῶτον κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1837 διὰ τῆς τότε ἐν Ἀθήναις ἐκδιδομένης Ἀρθολογίας· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ περιοδικὸν τοῦτο σύγγραμμα κατέστη πρὸ πολλοῦ δυσέρετον καὶ ὀλίγοις εἶναι γνωστὸν, ἐκρίναμεν καλὸν νὰ ἀναδημοσιεύσωμεν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος διήγησιν σήμερον, ὅτε παρόμοια φαινόμενα καὶ πολλῶ μάλιστα ἐκπληκτικώτερα παρουσιάζονται εἰς τὴν πολυπαθὴ νῆσον Θήραν τὴν θυγατέρα ταύτην τοῦ Ἠφαίστου.

Εἰς τὸ παρὸν φυλλάδιον θὰ ἐκθέσωμεν τὰ ἐν Θήρᾳ συμβάντα ἀπὸ τῆς 18 τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου μέχρι σήμερον, ἐραυζόμενοι αὐτὰ ἐκ διαφορῶν ἐκθέσεων καὶ ἰδίως τῆς τοῦ ἱατροῦ κυρίου Ι. Δεκιγᾶλα. Πρὸ τούτου ὁμῶς θὰ προτά-